

การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายตามสมรรถนะสำคัญของหลักสูตร สู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

MEANINGFULL OF LEARNING CURRICULUM OF COMPETENCY TO 21st CENTURY SKILLS OF BASIC LEVEL EDUCATION STUDENT

สุภาภรณ์ ใจสุข^{1*} และสุทธิแดน พลวัตจิรวัฒน์²

Supaporn Jaisook and Sutidan Phonrawatjaradwat

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University, Surat Thani, Thailand

²สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Surat Thani Provincial Education Office, Surat Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: supaporn.jai@sru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายตามสมรรถนะสำคัญของหลักสูตรสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาที่ต้องการพัฒนาทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ/กระบวนการ (Skill/Process) และคุณลักษณะ (Attributes) ได้เหมาะสมตามวัย ที่เชื่อมโยงสู่การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 อันก่อให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามมา ผู้เรียนจะพัฒนาตนให้อยู่ในสังคมโลกอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข โดยสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ตามระดับขั้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ขั้นเรียนแบบผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองและสรุปองค์ความรู้ได้ (Active learning) มีการทำงานแบบร่วมมือกับกลุ่มเพื่อน (Collaborative learning) โดยคาดหวังว่าถ้าผู้สอนจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Standard Based-Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานฉบับปัจจุบันอย่างแท้จริงแล้ว ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรจากบทความนี้จึงนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) ผู้สอนจะต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์หลักสูตร 2) สามารถวิเคราะห์ตัวชี้วัดแต่ละตัว โดยแยกแยะคำสำคัญที่บ่งบอกว่าเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านใดบ้าง ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะหรือกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ 3) สามารถเชื่อมโยงว่าทักษะ/กระบวนการที่ได้จะนำสู่สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านใดก็ให้เลือกด้านนั้น 4) ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 4.1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ที่มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นสำคัญ 4.2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นแบบ Active Learning สมรรถนะ และเชื่อมโยงสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ และ 4.3) การออกแบบการวัดและประเมินผล ที่เน้นภาระงาน/ชิ้นงาน ตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมาย, สมรรถนะสำคัญของหลักสูตร, ทักษะในศตวรรษที่ 21

* Received November 13, 2023; Revised November 22, 2023; Accepted November 28, 2023

Abstract

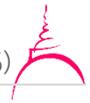
This article aims to present guidelines for meaningful learning management based on key competencies of the curriculum for 21st - century skills of primary education learners. Especially at the primary level who want to develop both knowledge and skills/processes. and characteristics (Attributes) appropriate for age. That is linked to the development of skills in the 21st century, which creates core competencies for students according to the Basic Education Core Curriculum 2008 (revised edition 2017). Learners will develop themselves to live in society. the world knowingly about changes and living daily life happily. The school must be the organizer of learning for students to know according to grade level according to the basic education core curriculum. Through the process of organizing learning in the classroom, learners can practice by themselves and summarize the knowledge (Active learning), working collaboratively with groups of friends (Collaborative learning). Therefore, if teacher learning management according to the Basic Education Core Curriculum (Standard Based-Curriculum), which is truly a curriculum based on the current standards. As a result, every learner has quality according to the standards set in the curriculum. Form this article will present guidelines for learning management: 1) Teachers must have awareness and as important in analyze curriculum. 2) Able to analyze all learning standards and indicators by distinguish of keywords for objectives as knowledge skills/processes and attributes. 3) Able to link form skills/processes to important competencies of learner using something must to choose that something. 4) To create a backward design learning unit that has 3 important elements: 4.1) Setting learning goals with learning standards and indicators as an important. 4.2) Designing learning management that emphasizes teaching and learning using Active learning competencies to 21st century skills as an important. 4.3) Measurement and evaluation that emphasizes workload/pieces of work of setting learning goals as an important.

Keywords: Meaningful of Learning, Curriculum of Competency, 21st Century Skills

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายให้เปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดพร้อมเปลี่ยนชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ตลอดจนมีการปรับปรุงสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งนี้ สืบเนื่องจากผลการนำหลักสูตรไปใช้แล้ว พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรก้าวไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและพัฒนาการของผู้เรียน ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบันในปีการศึกษา 2563

ความเป็นจริงในปัจจุบัน พบว่า ผลจากการใช้หลักสูตร ที่เป็นผลจากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับประเทศ ใน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ภาษาไทยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 53.89 คณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 28.06 วิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 39.34 และภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 37.62 (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566) นั้นยังไม่ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงมีนักวิชาการจำนวนหนึ่งที่ต่างก็ออกมาแสดงความคิดเห็น และแนะนำแนวทาง

ตลอดจนมีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กไทยไปไม่ถึงความรู้ตามระดับการวัดของบลูม (Bloom's cognitive taxonomy) ชั้นการวิเคราะห์ (Analyzing) ที่ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์พิจารณา แยกแยะส่วนประกอบจัดหมวดหมู่ จัดระบบ จุดเน้น จัดประเภท บอกความแตกต่างหรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แบบมีเหตุและผล ชั้นการประเมิน (Evaluating) ที่ผู้เรียนต้องสามารถตรวจสอบ วิพากษ์ วัด ตัดสิน ประเมินคุณค่า ชั้นการสร้างสรรค์ (Creating) ที่ผู้เรียนต้องสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นรูปแบบใหม่ เช่น ประพันธ์ สร้าง ผลิตภัณฑ์ วางแผน จัดระบบ Bloom & Anderson & Krathwohl) ต่างก็พบว่า มาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางนั้นตอบสนองความต้องการของสังคมและบริบทของโลกได้เป็นอย่างดี (Bloom, B. S. , 1956); (Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R., 2001)

การจัดการเรียนรู้หรือการนำหลักสูตรสู่ชั้นเรียนนั้นยังต้องปรับปรุงหรือพัฒนา โดยเริ่มต้นจากการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แบบการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) และนำสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้หรือที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน อันได้แก่ ความสามารถด้านการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (Tyler, W., 1950) และนั่นก็คือ สิ่งที่ได้กำหนดไว้แล้วในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ (Knowledge: K) ได้แก่ การจำ (Remembering) การเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมิน (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) ให้ผู้เรียนมีทักษะ/กระบวนการ (Skill : A /Process: P) ตามศาสตร์ของแต่ละวิชา และโดยเฉพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 3R8C

ดังนั้น ในการนำหลักสูตรลงสู่ชั้นเรียนจึงเดินทางมาถึงการจัดการเรียนในแบบ Active learning เพราะเป็นแนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เดินทางเข้าถึงเนื้อหาของโลกและชีวิต และการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) ซึ่งฝังอยู่ใน Active learning ประสบการณ์จากการปฏิบัติจะเชื่อมโยงทฤษฎี (Theory) ผ่านวงจรของการปฏิบัติ (Action) การสะท้อนผล (Reflection) วนเวียนไปเรื่อย ๆ กล่าวได้ว่า Active learning จึงเป็นเครื่องมือและกระบวนการที่เดินทางไปสู่การค้นหาและการสร้างองค์ความรู้ในท่ามกลางการเรียนรู้ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลสรรสร้างขึ้นมา นั้นย่อมมีความหมายว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ต้องมีการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางว่ามาตรฐานเป็นขั้นแรก คือ การออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ (Backward Design, OLE) มีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (Objective) ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นส่วนประกอบสำคัญ และควรมีการบูรณาการระหว่างมาตรฐานและตัวชี้วัดภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นเบื้องต้น 2) การออกแบบการประเมินแบบอิงมาตรฐาน (Evaluation) ที่จำเป็นต้องวิเคราะห์ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางเพื่อกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ 3) การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้การสอนแบบ Active learning เป็นส่วนสำคัญแล้วจึงจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ (วรรณดี สุทธิธรรมากร และคณะ, 2564)

การจัดการเรียนรู้อย่างมีความหมายตามสมรรถนะสำคัญของหลักสูตรสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21

การนำเสนอแนวทางการนำมาตรฐานการเรียนรู้อย่างมีความหมายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีตัวชี้วัดระหว่างทางจำนวน 221 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดปลายทางจำนวน 98 ตัวชี้วัดนั้น เริ่มต้นจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง แล้วนำมาบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้และโครงสร้างรายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ครอบคลุมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ออกแบบการวัดและประเมินผล และออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร ซึ่งสามารถเชื่อมโยงสู่การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

ตัวอย่างแนวทางการนำมาตรฐานการเรียนรู้สู่การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ตามสมรรถนะสำคัญของหลักสูตรแกนกลางฯ สู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามระดับชั้นที่ต้องการทุกตัว (K S A และ C) จัดทำคำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส่วนที่ 1 รหัสวิชา รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย ด้านความรู้ (K) ด้านทักษะ/กระบวนการ (S/P) ส่วนคุณลักษณะ (A) มีสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ส่วนที่ 3 แจงรายละเอียดว่ามีตัวชี้วัดอะไรบ้าง จำนวนทั้งหมดกี่ตัว และบูรณาการกับหลักสูตรใดบ้าง มีผลการเรียนรู้อะไรบ้าง

1. โครงสร้างรายวิชาเป็นการรวมกลุ่มตัวชี้วัดที่มีลักษณะเนื้อหาเดียวกันเป็นหน่วยเดียวกัน จากจำนวนชั่วโมงเรียนทั้งหมด แบ่งได้เป็นกี่หน่วย

2. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ซึ่งแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะมีโครงสร้างรายวิชาใหม่นี้ประกอบด้วย

3. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระสำคัญ จำนวนชั่วโมง น้ำหนักคะแนน รวมเวลาเรียนกลางภาค ปลายภาค และตลอดปีการศึกษา

โครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทย 1 ภาษาไทย 2 ภาษาไทย 3 ภาษาไทย 4 ภาษาไทย 5 ภาษาไทย 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ต้องการมาแสดงเป็นแนวทาง หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 คำคล้องจองพ้องคำขวัญนำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) พร้อมแสดงให้เห็นถึงตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบที่แสดงให้เห็นว่าส่งเสริมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง และนำสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 พร้อมแสดงให้เห็นถึงตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

โปรดระบุว่าตัวชี้วัดใดต่อไปนี้เป็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มพิสัยใดบ้าง (K S/P A) โดยทำเครื่องหมาย ✓ ได้มากกว่า 1 ช่อง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	Knowledge	Skill/Process	Attributes
มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงทางภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ			
ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ	✓	✓	-
มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ			
ท 2.1 ป.3/2 เขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน	✓	✓	-
กรณีการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ไม่มี Attributes สพฐ. ให้สามารถนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใช้ในหลักสูตรแกนกลางฯ มาใช้ได้ รวมถึงค่านิยมและแรงจูงใจ (ในตัวชี้วัดนี้จะเลือกใช้ค่านิยมคือตระหนักและเห็นคุณค่า)			

ในส่วนของด้าน Knowledge ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom & Anderson ได้กล่าวถึง Cognitive Domain (พุทธิพิสัย = Knowledge) ไว้ 6 ชั้น เพื่อกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล ดังนี้ (Bloom, B. S. , 1956); (Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R., 2001)

ตารางที่ 2 การนำไปใช้กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

ตัวชี้วัด	K1 การจำ	K2 การ เข้าใจ	K3 การ ประยุกต์ใช้	K4 การ วิเคราะห์	K5 การ ประเมิน	K6 การ สร้างสรรค์
ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ				✓		✓
ท 2.1 ป.3/2 เขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน				✓		✓

แต่เนื่องจากการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรฉบับปัจจุบัน ไม่ได้เน้นเฉพาะจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ด้านความรู้ (K) ด้านทักษะกระบวนการ/(S/P) และด้านคุณลักษณะ (A) เท่านั้น ยังมีส่วนประกอบสำคัญอื่นอีก 2 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ดังนั้น จึงต้องตระหนักในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อเชื่อมโยงสู่การจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

ตัวอย่างตารางวิเคราะห์หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

รหัสวิชา ท 13101 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

(เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยบูรณาการกับจุดเน้นของสถานศึกษาเรื่องขยะ)

ตารางที่ 3 วิเคราะห์หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

มาตรฐาน	สาระสำคัญ	ตัวชี้วัด	K
มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญา ทาง ภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ	การเขียนคำขวัญเกี่ยวกับการจัดการขยะเป็นการเขียนบรรยาย มุ่งสื่อสารให้ข้อคิดคติเตือนใจ โดยเลือกใช้คำคล้องจองที่มีความหมายชัดเจน กะทัดรัด และสื่อความหมายได้ดี	ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ ท 2.1 ป.3/2 การเขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน	- ความหมายคำคล้องจองและคำขวัญ - วิธีการแต่งคำคล้องจองและแต่งคำขวัญ - คำขวัญ จุดเน้นของสถานศึกษา
มาตรฐาน ท 2.1 การใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และการรายงานการ ศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ		1. แต่งคำคล้องจอง 2. แต่งคำขวัญ 3. คำขวัญ	- ขยะ
S/P	A	C	สาระการเรียนรู้
แต่งคำขวัญเกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อมและจัดการขยะได้	ตระหนักและเห็นคุณค่าของการแต่งคำขวัญ วรรณศิลป์ ปริมาณขยะ	- ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด (วิเคราะห์)	- คำคล้องจอง - คำขวัญ - การจัดการขยะ

จากตารางที่ 3 วิเคราะห์หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยการวิเคราะห์เพื่อหาสมรรถนะที่สำคัญตามหลักสูตรแกนกลาง

อันดับแรก เราต้องมาพิจารณาที่ตัวชี้วัดที่เลือกคือ ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ บางคนอาจจะมองไม่ออกว่าจะใช้สมรรถนะสำคัญอะไร เนื่องจากมันไม่ปรากฏในข้อมูลนั้น

อันดับต่อมา เราจึงสามารถกลับไปดูที่ตัวมาตรฐานว่าเมื่อผู้เรียนเรียนจบมาตรฐานนั้นแล้วจะเกิดอะไรขึ้นในตัวผู้เรียน ในกรณีนี้ คือ มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

อันดับสุดท้าย ถ้ายังมองไม่ออกว่าจะใช้สมรรถนะสำคัญใด ก็ต้องวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงและไปถึงสาระสำคัญของมาตรฐานนั้นที่เมื่อเรียนไปแล้วผู้เรียนจะสามารถเกิดสมรรถนะขึ้นได้

เลือกตัวชี้วัดหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สามารถวัดได้ทั้ง K S/P A แล้วระบุว่าสามารถวัดร่วมกับสมรรถนะใด โดยทำเครื่องหมาย✓ได้มากกว่า 1 ช่อง

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตัวชี้วัด	การสื่อสาร	การคิดวิเคราะห์	การแก้ปัญหา	ทักษะชีวิต	การใช้เทคโนโลยี
ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ	✓	✓			
ท 2.1 ป.3/2 การเขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน	✓	✓			

ตัวอย่าง โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รายวิชาภาษาไทย 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 5 ตัวอย่าง โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด	จำนวน (ชม.)	น้ำหนัก (คะแนน)
หน่วยที่ 13 คำคล้องจองพ้องคำขวัญ	ท 4.1 ป.3/5 ท 2.1 ป.3/2	การเขียนคำขวัญเกี่ยวกับการจัดการขยะ เป็นการเขียนบรรยายมุ่งสื่อสารให้ข้อคิดคติเตือนใจ โดยเลือกใช้คำคล้องจอง มีความหมายชัดเจน กะทัดรัด และสื่อความหมายได้ดี	4	5

ตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทย 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 6 ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทย 3

ชื่อหน่วย	มาตรฐาน การเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระ การเรียนรู้	สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยที่ 13 คำคล้องจอง พ้องคำขวัญ	ท 4.1 ป.3/5 ท 2.1 ป.3/2	- คำคล้องจอง - คำขวัญ - การจัดการขยะ	การเขียนคำขวัญ เป็นการเขียนบรรยายมุ่งสื่อสารให้ข้อคิดคติเตือนใจโดยเลือกใช้คำคล้องจอง มีความหมายดี กะทัดรัด และสื่อความหมายได้ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการขยะ หรือ การเขียนคำขวัญเกี่ยวกับการจัดการขยะเป็นการเขียนบรรยายมุ่งสื่อสารให้ข้อคิดคติเตือนใจ โดยเลือกใช้คำคล้องจอง มีความหมายชัดเจน กะทัดรัด และสื่อความหมายได้ดี	4

ตัวอย่าง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ หน่วยที่ 13 คำคล้องจองพ้องคำขวัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เวลา 4 ชั่วโมง

1. เป้าหมายการเรียนรู้ (Objective: O)

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจอง และคำขวัญ

ท 2.1 ป.3/2 การเขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน

สาระสำคัญ

การเขียนคำขวัญเป็นการเขียนบรรยายมุ่งสื่อสารให้ข้อคิดคติเตือนใจ โดยเลือกใช้คำคล้องจองมีความหมาย กะทัดรัด และสื่อความหมายได้ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการขยะ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนเข้าใจความหมาย และวิธีการแต่งคำขวัญได้ (K)
2. นักเรียนสามารถแต่งคำขวัญเกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อมและจัดการขยะได้ (S/P)
3. นักเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของการแต่งคำขวัญรณรงค์ลดปริมาณขยะ (A)

สาระการเรียนรู้

ด้านความรู้

- คำคล้องจอง
- คำขวัญ
- การจัดการขยะ

ด้านทักษะ/กระบวนการ

- กระบวนการสื่อสาร (เขียน/แต่งคำคล้องจอง คำขวัญ)
- กระบวนการคิด (วิเคราะห์)

ด้านคุณลักษณะ

- ตระหนักและเห็นคุณค่า

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด (คิดวิเคราะห์)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้

2. หลักฐานการเรียนรู้/การประเมิน (Evaluation: E)

2.1 ภาระงาน/ชิ้นงาน

- ชิ้นงานระหว่างเรียน ใบงานการเขียนคำคล้องจอง การแต่งคำขวัญ เขียนบรรยาย

เรื่องการจัดการขยะ

- ชิ้นงานรวบยอด คำขวัญเรื่องการจัดการขยะ

2.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ตารางที่ 7 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ประเด็น/ภาระงาน	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้าน K คำขวัญ ใบงาน	การตรวจคำขวัญ/ใบงาน	แบบประเมินผลงาน/ แบบตรวจ ใบงาน	- ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์ - ร้อยละ 60 ขึ้นไป
ด้าน S/P การสื่อสาร การคิด (วิเคราะห์)	สังเกตการนำเสนอผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
ด้าน A ตระหนักและเห็นคุณค่า	สังเกตพฤติกรรมงานกลุ่ม	แบบประเมินพฤติกรรมงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้	สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรม	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
สมรรถนะสำคัญ การสื่อสาร การคิด (วิเคราะห์)	ประเมิน	แบบประเมิน	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

3. กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning: L) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นนำ ชั้นสอน ชั้นสรุป

ตารางที่ 8 กิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข, 2551); (Wiggins, G. & McTighe J., 2006)

ชิ้นงาน/ภาระงาน	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	เวลา
การเขียนคำคล้องจอง	ความหมายวิธีการเขียนคำคล้องจอง	หนังสือเรียน/ ใบความรู้	1
	เขียนคำคล้องจอง	ใบงาน/ppt	1
การแต่งคำขวัญ	ความหมายวิธีการแต่งคำขวัญ	หนังสือเรียน/ใบความรู้	1
คำขวัญ	แต่งคำขวัญบูรณาการจัดการขยะ	ใบงาน/ppt	1

สรุป

จากหลักสูตรอิงมาตรฐาน คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นสิ่งประกันคุณภาพผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) หรือจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีความจำที่คงทน (Enduring Understanding) มาจากการรับรู้ที่มีความหมาย ที่สามารถระลึกได้ว่า ชิ้นงานใดทำที่ประทับใจมาจากมาตรฐานใด หรือชั้นเรียนใด เนื่องจากผู้สอนได้สอนเนื้อหาตามหลักสูตรและวัดและประเมินผลอิงมาตรฐานนั่นเอง นอกจากนี้ผู้สอนสามารถกำหนดว่าผู้เรียนต้องเกิดทักษะ/กระบวนการอะไร (Skill/Process) จากตัวชี้วัดนั้น ก็จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันต่อมาเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง	ทักษะในศตวรรษที่ 21 (เน้น 8C)
ความสามารถในการสื่อสาร	ทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ไขปัญหาได้
ความสามารถในการคิด	คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม
ความสามารถในการแก้ปัญหา	ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ
ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	ทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม
	ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันสื่อ
	ทักษะทางอาชีพและการเรียนรู้
	มีคุณธรรม เมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

จากความสัมพันธ์ข้างต้นอธิบายได้ว่า 1) ถ้าผู้สอนจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ แล้วผู้เรียนก็จะเกิดสมรรถนะด้านความสามารถในการสื่อสาร 2) ถ้าผู้สอนจัดกิจกรรม ที่พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ไขปัญหาได้ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิง นวัตกรรม แล้วผู้เรียนก็จะเกิดสมรรถนะด้านความสามารถในการคิด 3) ถ้าผู้สอนจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมี วิจารณญาณและแก้ไขปัญหาได้ แล้วผู้เรียนก็จะเกิดสมรรถนะด้านความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ถ้าผู้สอนจัด กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทักษะ ทางอาชีพและการเรียนรู้ มีคุณธรรม เมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย แล้วผู้เรียนก็จะเกิดมีสมรรถนะด้าน ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ถ้าผู้สอนจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันสื่อ แล้วผู้เรียนก็จะเกิดสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

แนวทางการจัดการเรียนรู้ จากบทความนี้สรุปได้ว่าสิ่งที่ผู้สอนควรปฏิบัติ มี 4 ประการ ดังนี้ 1) ผู้สอน จะต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์หลักสูตร โดยการศึกษา วิเคราะห์ ทบทวน มาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางเพื่อแยกแยะความสำคัญของเนื้อหาหลักและ เนื้อหารอง คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา ตลอดจนหน่วยการเรียนรู้ 2) สามารถวิเคราะห์ตัวชี้วัดแต่ละตัว โดยแยกแยะ คำสำคัญที่บ่งบอกว่าเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านใดบ้าง ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะหรือกระบวนการ และ ด้านคุณลักษณะ 3) สามารถเชื่อมโยงว่าทักษะ/กระบวนการที่ได้จะนำสู่สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านใดก็ได้ให้ เลือกด้านนั้น 4) ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward design) ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 4.1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (Objective) ในการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เป็นสำคัญ 4.2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning) ที่เน้นแบบ Active learning เป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณลักษณะ และสมรรถนะที่กำหนดซึ่งเชื่อมโยงสู่ ทักษะในศตวรรษที่ 21 และ 4.3) การออกแบบการวัดและประเมินผล (Evaluation) ที่เน้นภาระงาน/ชิ้นงาน ระหว่างเรียนและชิ้นงานรอบยอด เป็นสำคัญเพื่อเป็นหลักฐานการเรียนรู้ที่คงทน (Enduring Understanding) ให้ครอบคลุม ชัดเจน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณลักษณะ และสมรรถนะตามเป้าหมายที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2551). การเรียนรู้เพื่อความเข้าใจในกระบวนการออกแบบแบบย้อนกลับ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- วรรณดี สุทธิรักษา และคณะ. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมาย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทภาพพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). ร่วมประชุมสื่อสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัดระหว่าง ทางและตัวชี้วัดปลายทาง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวทาง

- การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตัวชี้วัดระหว่างทางและ. เรียกใช้เมื่อ 4 สิงหาคม 2566 จาก https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1xtYd_nf2Ds823YHyprdWbL31YjRD_Ke
- สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). สอบถามค่าสถิติพื้นฐานทั่วประเทศ(ทุกระดับ). เรียกใช้เมื่อ 27 ตุลาคม 2566 จาก <https://niets.or.th/th/catalog/view/2989>
- Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R. (2001). A taxonomy for learning teaching and assessing: revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. New York: Longman.
- Bloom, B. S. . (1956). Taxonomy of educational objectives: Classification of educational goals. Handbook 1: Cognitive domain. New York: Longman.
- Tyler, W. (1950). Basic Principles of curriculum and Instruction. Chicago: University of Chicago Press.
- Wiggins, G. & McTighe J. (2006). Understanding by Design (2rd ed.). U.S.A.: Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD) publications.